

De waarheid is fantastisch – Pauwel De Wilde

Though they go mad they shall be sane
Though they sink through the sea they shall rise again
Though lovers be lost love shall not

(Dylan Thomas)

Een einde (1)

Je kijkt haar aan zoals je naar de meest wildvreemde kijkt. Zo wil je haar niet bijhouden in je geheugen. Maar hoe het vroeger was dat wil je eigenlijk ook niet meer weten. Dat is ondraaglijk. Het enige wat je door je hoofd laat spoken is dat je haar straks die spuit moet geven.

Terwijl je haar koekje in de koffie sopt om het in haar mond te werken – zoals ze het zelf altijd graag deed – kijk je naar de brij van de vorige hap die nog voor een stuk aan haar kin kleeft en deels de gaatjes in het breiwerk van haar trui opvult. Haar kleurloze ogen achter haar nutteloze bril zijn het enige wat hier nog flets door de kamer keert. Geen vlammeende woorden meer, geen liefde ook, geen stiltes in bedrijvigheid, maar wel steeds stil. Met de dof tikkende klok op de achtergrond, waartegen de foto's van gestorven en vergeten vrienden leunen.

Ze kijkt langzaam kwaad op als je haar rokken optilt en net boven haar onnatuurlijk oranje panty's over de witte huid vol blauwe plekken aait. Voor de prik. Nog steeds dat temperament. Tranen vullen je ogen. Tijd, realiteit, wat is het en waar hebben we het voor nodig?

Verdween de naald in haar been, onder haar luid getier en gevloek? Of waarom zat ze zo te schelden? Was dat versleten uilengekras de stem waarvoor je destijds voor de bijl ging? Hoe lang zou dat geleden zijn? Schoendozen vol foto's, dozen waarop zij nog schreef 'herinneringen', verbleekte foto's in albums die dicht kleven door het ondergebruik, de dozen die de kamer vullen, de kamer waar jullie niet meer lijken uit te zijn geweest sinds ... Sinds, ja, wanneer ook weer. Hoe kwamen die rot dozen in godsnaam ook beneden te staan, waar jij er met je moeilijke tred en onhandelbare voeten tegenaan loopt te schoppen.

Ze slaapt tegenwoordig hier, beneden, altijd in haar hoge, met rood fluweel overtrokken stoel, die jij voor de haard schuift elke nacht. De koningin in haar troonzaal, de minstreekligt aan haar voeten op het vloerkleed. Je leest haar elke avond in slaap uit een sprookjesboek.

Helemaal in het begin, toen je voor het eerst daar samen sliep, toen huilde ze aan het eind van elk verhaal. Toen lag er die matras, was zij nog iemand anders en huilde ze meer beheerst. Door jullie leven dat er tussen ligt, snikte ze later gevoelig barser. Tot voor kort elke keer opnieuw, want ze leek steeds te vergeten hoe het sprookje afliep. Of was het net omdat ze zich herinnerde hoe jullie sprookje begon?

Nu huilt ze eenvoudigweg niet meer. Ze kijkt enkel glazig voor zich uit. Je pookt de haard op en schuift er haar stoel voor.

Ze kijkt je even onderzoekend aan, opent haar mond om iets te zeggen, maar het enige wat er uit komt is nog meer gesopte koek. En dan kraait ze als een kind terwijl ze naar de vlammen reikt. Haar armen willen wel, maar dat logge lijf lijkt aan het fluweel te worden vastgezogen. Als je haar zegt dat ze niet mag proberen op te staan, dan zakt ze als een dronkaard in haar stoel en vraag jij je opnieuw af of je haar die prik nu al hebt gegeven. Je kijkt naar de tafel en ziet de medicijnen staan, de spuit ernaast. Met de beste wil van de wereld weet je het niet meer. Of toch niet zeker. Wat was dat over tijd en realiteit?

Misschien moet je toch wat minder drinken. De situatie is zodanig uitzichtloos geworden nu je niet meer met haar kan praten, dat je alles – ook jezelf en je gedachten – gewoon laat gaan. Het lijkt een eeuwigheid geleden dat je het huis nog eens poetste en het enige waarvoor je nog de straat op gaat is voor alcohol en voorverpakte maaltijden.

Je weet nog hoe ze huilde toen jullie dochter stierf. Dat is een aanblik die je nooit meer loslaat. Gezichten die voorgoed als foto's aan de wanden van je herinneringen zijn opgeplakt, met een onleesbaar zinnetje eronder in inkt die uitliep door je zwetende geweten. Ergens diep in jezelf voel je een schuldgevoel knagen. Je weet niet goed waar het vandaan komt. Hetzelfde gevoel dat je besluit als je de avond voordien mensen hebt geschoffeerd in je dronkenschap. Hoe zeer je ook je best doet, hoe hard je ook probeert om dat spookbeeld boven te halen, het fijne weet je er niet meer van. Enkel het schuldgevoel blijft over. Een gruwelijk trauma dat je intussen hebt weten te verdringen, door er mee om te gaan of door er simpelweg nooit meer aan te denken.

Afschuwelijk, denk je, terwijl je naar haar kijkt alsof je haar de antwoorden met geweld uit de wazige blik wil sleuren. Je houdt haar een foto van jullie dochter voor, om haar te choqueren, of wat dan ook, maar ze kijkt er dwars doorheen. Dan toch maar die spuit. Hoe gevaarlijk zou het zijn om haar een overdosis toe te dienen?

'Foto's,' zei je tegen haar, toen ze nog een schoendoos volpropte, 'zijn prenten waaraan iets vastkleeft dat je steeds de strot dichtknijpt. Hoe ouder je wordt, hoe erger je dat voelt.'

Zelfs toen je langs je oude school wandelde met haar, arm in arm, nog niet zo gek lang geleden, heb je nog gezegd 'ooit waren wij die jonge snaken.' Je voelde je ademtoevoer dichtslibben omdat je nooit of nooit meer tot die jonge snaken zou behoren. Er was geen weg terug. Je kende er niemand meer, in die afgesloten samenleving van jong bloed. Ze zouden je nooit meer over hun weekend vertellen en de feesten waar ze heen gingen, de scharrels die ze hadden. Zoals alle huizen in de stad waar je ooit hebt gewoond, die je voorbij wandelt, maar die je nu nooit meer zal binnengaan. Waar je nooit meer de ketel op het vuur zal zetten, of de woonkamer opnieuw zal inrichten. Afgesloten werelden.

Als je zelf nog jong was, zoende je meisjes op die hoek daar, rookte je stiekem sigaretten in de schaduw van die boom, zonder je af te vragen wie die anderen waren, waar ze vandaan kwamen,

wat ze hadden meegemaakt. Nu zijn jullie die anderen en lopen op je laatste benen. De hare zijn van spons.

Al die dode foto's tegen de klok, mensen in ovaal kringen, mensen in bossen, mensen die op die prentkaarten nog barsten van de levensvreugde, monniklachen, zwoele blikken. De klok symboliseert misschien wel jullie uur dat nadert, zoals dat in theaterstukken een symbool zou kunnen zijn. De grote klok op de achtergrond van het toneel doet bij elke omloop van de secondewijzer een acteur op de Bühne neerzigen.

Jullie hebben veel acteurs gekend, maar vooral nog actrices. Vraag die nooit om naar de lens te lachen, of ze doen het, stelde je vast op de dag dat je haar tegenkwam. De filmzaal was warmer dan de zomernacht buiten, dus het was verfrissend om haar aan de zijingang van de cinema aan te treffen onder de pergola.

Wist je het meteen? Waarover hadden jullie het ook weer ... Wat was je eerste zin? Zij heeft die lang onthouden en wreef hem vaak onder je neus. 'Mannen ...' Maar de zin die jullie levens verstrengelde is intussen verdwenen onder de sluier over haar tanende bewustzijn, ondanks al die herhalingen. Ook jij bent zelfs vergeten welke film het was. Heel even voel je een historische huivering en heb je het gevoel dat je met haar terug onder die rozenbottelstruik staat.

Je tilt haar uit de zetel en knijpt haar tegen je aan met al de kracht die je nog uit je knappende schouders weet te wringen. En dan ben je weer de voeling kwijt met waarom je dat nu deed. Waar die emotie vandaan kwam, hoe ze aanvoelde, waarom je dat oude mens met wie je een leven lang een bed hebt gedeeld als een lappenpop in je bevende armen houdt, met dat losse vel en die zwabberende triceps van je.

Het is geen dementie of iets van die aard. Het is simpelweg willen vergeten. Gevoelens die als donkere wurgslangen uit de onpeilbare krochten van je dichtgemetselde hersenkamers kronkelen. Weg! Weg! Valse serpentes!

Je valt bovenop haar in de stoel. Verlegen, beschaamd om je wegvloeiende kracht, probeer je jezelf rechtop te werken, waarbij je op haar buik duwt zodat haar een luide scheet ontsnapt. Zelfs haar gegiechel blijft nu achterwege. Ze blijft verkreukeld liggen met haar arm in een onnatuurlijke houding. Je zet haar terug rechtop. Geen lachje van bedanking om haar droge mond, geen schichtig schietende ogen vol vuur meer. Waarom drogen oude mensen uit, van top tot teen, van het grijzige haar dat nooit meer hoeft te worden gewassen tot de gele nagels die aan een rotvaart uit je tenen schieten?

Willekeurig heb je het album van de reis naar de Markiezen uit een van de dichtstbijzijnde dozen opgeduikeld. Brel en Gauguin achterna. Naakt tussen de blote lijven zit zij te lachen in de lens. Zij, of iemand anders, iemand die alleszins ... Is zij die in de stoel zit namelijk nog wel zij die op deze prent met haar lange bruine haren tot op haar dijen, en haar scherpe gezicht vol mooie, witte tanden zit te grijnzen dat het lente wordt? Zou je nog verliefd op haar zijn?

Er dringt zich een herinnering op waarbij je iets herkent dat tussen het meisje op de foto en het meisje in de zetel staat. Iets lugubers dat nooit meer is uitgesproken, maar dat nog altijd als een doodgezwegen plas bloed in het vloerkleed zwarter en zwarter ligt te worden. Een drama. Je wordt

bang voor de herinneringen, de beelden, en het album glijdt uit je bevende handen zodat alle foto's van een aantal dagen liggen uitgespreid.

Andere albums gaan over jullie huwelijk, jouw aanzoek aan haar, na de slaande ruzie. Dat was misschien het enige ridderlijke dat je ooit voor haar hebt gedaan. Nog andere foto's gaan over dingen waaraan de herinnering simpelweg door je ouderdom is verbleekt: het beeld is er nog wel, maar het zout is uit het gevoel verdwenen. Je gaat zuchtend naast haar zitten terwijl de tranen – nog maar eens – over je wangen rollen.

Je wil niets meer vatten. Alles wat er is gebeurd passeert voor je ogen, maar je begrijpt niet waar je het aan hebt verdiend. Niets dringt nu nog tot je door, behalve dat je dit niet meer ziet zitten, deze manier van leven.

Zijn jullie hier alleen dan? Loopt er niet nog ergens iemand rond die zich om jullie zou kunnen bekommeren? Waar zijn de foto's aan de muur van zij die wél nog leven? In deze grote ruimte waar je de laatste blok hout op het vuur gooit is het enige wat de wanden bedekt een reeks bestofte wandtapijten met taferelen die aan oorlog doen denken. Als soldaten aangeklede ratten die elkaar de strot over bijten.

Je geeft haar het spuitje. Wat zou het, straks is het vuur toch uit en zal ze misschien uit zichzelf beginnen te gloeien en zich kunnen warmen aan de insuline. Jij moet het doen met een dekentje op de bank naast haar. Terwijl je haar rokken optilt, haar aait en de naald in de witblauwe dij duwt, krijg je geen beweging meer van haar. Geen wegtrekken, geen schrikken, geen traan. En hoeveel gesopte koekjes je daarna ook in haar halfopen mond duwt, de brij blijft zitten of valt over haar trui. Zelfs haar tong verroert geen vin. Als je de gesloten glazige ogen open streelt, zie je dat ze gelig rood zijn geworden, haar zwakke ademhaling ruikt naar dode dingen.

Dus wat doe je? Je loopt naar de grote barkast van massief eikenhout en drinkt je nog maar eens wat moed in. Je drinkt om alle gisterens en vandagen te vergeten, en hopelijk morgen niet meer te hoeven zijn.

Na drie uren worstelen heb je op de salontafel een aantal snapshots uit jullie leven verzameld, en je lalt tegen haar, je lalt tegen jezelf wat voor een stuk verdriet je wel niet bent. Je neemt haar verzen over en zegt luidop dat je het niet mag doen, zoveel drinken. Dat je morgen weer 'geen mens' zal zijn. Wel, dat is net wat je wil.

In je woede op de wereld en bij het naar buiten gaan gooi je de halflege laatste fles stuk tegen de schouw. Je doet de deur op slot, gooit de sleutel door het raam naar buiten en je kruipt in het bed waarin je al zo lang niet meer hebt gelegen. Triestig en alleen dit keer. Onder zweterige dromen val je eindelijk in slaap naar de laatste stuipen van een werelds leven. Nog één keer wil je het allemaal herbelevén. Een laatste keer de herinnering, het torment. Om te vergeten.

Zeemansgraven

Wit. Alles is zo verblindend wit dat het pijn doet aan zijn ogen. Hij proeft en ruikt zout, hij voelt een lichte deining en een koude slag water in zijn gezicht. Het is pas dan dat hij merkt dat hij op zijn zijde op een witte, houten ondergrond ligt, en terwijl hij zijn hoofd optilt komt zijn beeld vlekkelig terug. Hij dobbert op een deur in het midden van een redelijk kalme, dieppaarse oceaan onder een witte, maar fel verlichte hemel, waarin een stukadoor met een getand pleisterspaan Keltische tekeningen heeft gekrast.

Hij heeft het steeds bijzonder angstaanjagend gevonden om zich op een massa water te bevinden, de peilloze diepte enkel van zijn lichaam gescheiden door iets wat de mens heeft gemaakt uit vergankelijk materiaal. Wie weet wat er onder die schijnbaar eeuwige rust allemaal van de bodem naar omhoog woelt.

‘Eindelijk wakker,’ schrikt een stem hem uit zijn groeiende paniek, ‘ik dacht dat je er voor eeuwig in zou blijven.’

Als hij zich omdraait, ziet hij een naakt meisje zitten, met lang bruin haar, een scherp gezicht en mooie, witte tanden. Haar huid is prachtig matglanzend en licht door de zon getint. Het lijkt alsof ze zelf een warme gloed uitstraalt, terwijl ze melancholisch aandoend en ongeïnteresseerd naar de horizon staart, waardoor hij haar enkel in profiel te zien krijgt. Doordat ze half ligt, steunend op haar rechterarm, kan hij de binnenkant van haar rechterdij zien en merkt tot zijn ontsteltenis dat ze daar dezelfde blauwe plekken heeft als een dame die hij zich van laatst herinnert.

Hij heeft haar eindelijk herkend. ‘Waar zijn we, liefste? Wat doen we hier? Je kan hier nergens ergens schuilen en ik heb ook geen kleren die ik je kan geven om je te beschutten voor de zon. Je zal verbranden.’ Hij kijkt naar die glanzend gebronzeerde huid die hij onbedwingbaar wil strelen, maar zijn handen tasten haast door haar heen. Hij raakt haar arm wel aan, maar als in een droom dringt het gevoel niet volledig tot hem door.

Zijn eigen handen zijn net als haar lichaam terug jonger geworden, maar de littekens van de tijd zijn erin blijven staan. De snee die hem bijna zijn duim had gekost in de tragedie met haar aanbieder, de sneden in zijn polsen van de rouw na het ongeluk, alles, maar terug onder een strakke huid. Ze lacht hem uit, terwijl haar diepbruine ogen zich diep in de zijne slaan, zodat hij zijn bovenbenen opnieuw voelt verlammen.

‘Verbranden zullen we hier niet doen. We zijn hier dan ook maar even.’

‘Is dit een droom of een fantasie?’

‘Geen van beide en misschien de twee tegelijk. *Dit* is waarover je alles al weet, maar nooit genoeg hebt nagedacht. Dit is ook waar ik afscheid van je moet nemen, voor even.’

‘Afscheid? Waar ga je heen? Er is geen land te bespeuren en schepen zijn er volgens mij ook al niet.’

‘Dat zal je zien. Maar kijk eerst naar het water. Wat zie je daar? Kijk goed en zeg niet “golven” of iets dergelijks. Kijk naar beneden, kijk diep in de donkere diepte waar jij zo bang voor bent, tot je erin wordt opgenomen. Zoek de gezichten van de duizenden en duizenden verdronken zielen. Koopmannen, koningen, rovers die je nooit hebt gekend, zelfs voedselverzamelaars, van de oertijd tot het heden, altijd zonken ze in dezelfde richting als jouw blik.’

‘Ik zie niets, ik zie alleen maar dwarrelend zand en flarden zeewier.’

‘Dan zie je alles. Ook ik zal straks naar beneden zakken. En jij zal huilen, liefste, dat weet ik. Je zal deze zilte zee doen zwellen met je tranen van eenzaamheid, en jouw tranen zullen mijn lichaam naar beneden duwen. Maar eens ze mij stukje voor stukje hebben verspreid op de bodem van de zee, zullen het jouw zelfde tranen zijn die woelen in het zand waar ik deel van zal uitmaken. Ze zullen mij tussen al die gezichten vinden, tussen al die vergoten tranen om al die vervagende foto’s. En als je er klaar voor bent zullen ze me aan het zonlicht geven, zodat jij mijn gezicht zal zien.’

‘Wat wil je daar allemaal mee zeggen? Nu je eindelijk terug bent, nu ik eindelijk met jou kan praten, spreek je enkel in raadsels ... Je roept nog meer vragen op dan toen je zweeg.’

‘Als je diep in je falende dronkenmansgeheugen graaft, dan zal je beseffen dat je hier al bent geweest. Dat wij hier eerder zaten om afscheid te nemen, maar niet van elkaar.’

‘Het is dan maar zo. Kunnen we vrijen? Ik heb al die jaren zo naar jou verlangd, dat ...’

‘... ach, je was altijd met een vingerknip te verleiden. Maar ik heb slecht nieuws. Je kan me kussen maar je zal merken dat het nooit hetzelfde wordt, dat je enkel een schim zult voelen van wat je voelde op die eerste keer en dat het enkel je verlangen zal vergroten.’

‘Ik ben bereid dat risico te nemen.’ Langzaam brengt hij zijn gezicht dichterbij het hare, tot hun lippen elkaar in een lichte streling raken, als bij het begin van een gevoelige vrijpartij. En ze had gelijk, hij verlangt enkel maar naar meer. Zelfs op het ogenblik dat de kus intenser wordt, lijkt hij er niet voldoende van te krijgen en wil hij zich haast aan haar vergrijpen, maar ze duwt hem van zich af.

Als hij in haar ogen kijkt, ziet hij haar triestige blik. Ogen die ook angst uitstralen, als bij een reeds beleefde seksuele misdaad. Hij weet zich geen houding aan te meten en kijkt zenuwachtig weg.

Op het ogenblik dat hij terugkijkt, ziet hij diezelfde ogen ouder worden. De rimpels komen tevoorschijn, de irissen worden kleurloos, de huid wordt slapper en droger. Het is zover.

Haar mond, die nu diepe kreuken vertoont, krast met de stem van een hese uil. ‘Vang die tranen op in je hand en laat ze in de oceaan zinken op de plaats waar ik verdrink!’ En ze laat zich achterovervallen in het purperen water en zinkt zodat hij haar okergele voetzolen als laatste ziet verdwijnen.

Enkel het besef dat het voorbij is. Geen luchtbel ontsnapt haar nog, geen haartje komt nog bovendrijven. Ze is verdwenen, de liefde van zijn leven, de moeder van zijn dochter, zijn minnares met haar eigen strijd en hun gedeelde.

Ook hier krijgt ze gelijk: uit zijn ogen vallen purperen tranen in zijn bevende, oude handen, tranen die strepen door zijn gelaat trekken, alsof er dikke verflakken over zijn wangen zijn gekropen. Onbedaarlijk schokkend valt hij achterover vanuit de hurkzit. Het is gedaan.

Als hij gekalmeerd is, wast hij zijn gezicht exact op de plaats waar haar tenen voor het laatst het hemel zagen. Een laatste eerbetoon aan de wens van haar die voorgoed afscheid nam. Daarna gaat hij met de armen en benen uitgespreid op zijn rug op het vlot liggen, alsof hij is vastgebonden, en staart naar de helwitte hemel tot zijn ogen terug vlekken zien en hij er zeker van is dat hij blind is geworden.